

in Sweden, a country with a long tradition of gender studies. This regional advantage certainly worked in favour of the institutionalisation of a global network of gender studies, but also laid the foundation for the current national imbalance. It is good that RINGS wants to emancipate from global hierarchies and structural inequalities and seeks to enlarge and open up to more countries from different continents. By now RINGS includes 46 gender centres from 20 different countries in Africa, Australia, the Caribbean, Europe, and North and South America and continuously strives to enlarge the network. At the conference, member organisations were once more encouraged to invite others to become a new RINGS member with particular emphasis on an attempt to strengthen the participation of Global Southern countries outside Europe and the post-Soviet states in Central and Eastern Europe.

To become a member of the network, contact Jeff Hearn, Örebro University, Sweden: Jeff.Hearn@oru.se. For more information on RINGS, see <http://ringsgender.org/>.

Čtvrt století kritické teorie v Praze

Zuzana Uhde

V roce 1993 se v Praze konala první konference „Philosophy and Social Science“, která navazovala na dřívější vědecká setkávání mezi Východem a Západem na Korčule v 60. a 70. letech 20. století a od poloviny 70. let v Dubrovniku, kde na počátku stáli jako organizátoři Jürgen Habermas a Gajo Petrović. Zatímco dubrovnický seminář byl v roce 1991 ukončen válečným konfliktem v bývalé Jugoslávii, v Praze byla zahájena dnes již 25letá tradice mezinárodního setkávání a dialogu vědců a vědkyň inspirovaných tradicí kritické teorie, kterou v současnosti organizuje mezinárodní kolektiv konferenčních ředitelů: Alessandro Ferrara (Itálie), Marek Hrubec (ČR), María Pía Lara (Mexiko), William E. Scheuerman (USA), Maeve Cook (Irsko), Rainer Forst (Německo), Amy Allen (USA) a Hartmut Rosa (Německo). Letošního setkání v Praze v druhé půlce května se zúčastnila celá řada významných osobností a celkově více než 150 přednášejících ze zahraničí, konkrétně z Německa, Itálie, Velké Británie, Irska, Dánska, USA, Mexika, Brazílie, Jihoafrické republiky a řady dalších zemí. Setkání se neslo v duchu rekapitulace, ale i společenských a vědeckých vyhlídek do budoucna a reflexe role kritické teorie.

Letošnímu výročí bylo také věnováno speciální číslo časopisu *Philosophy & Social Criticism* (roč. 43, č. 3/2017) vydávaného v Bostonu, ve kterém současní i bývalí konferenční ředitelé a ředitelky i pravidelní účastníci a účastnice konference představují

svůj pohled na význam těchto každoročních konferencí jak pro vytváření prostoru pro kritické diskuse a rozpracování teoretických konceptů společnosti, tak pro vzájemnou spolupráci a solidární kolegiálníitu. Vedle současných organizátorů konference napsali svůj příspěvek mezi jinými Axel Honneth, Nancy Fraser, Seyla Benhabib, Charles Taylor, Frank I. Michelman, Jean L. Cohen, Robert Fine, Banu Bargu, David M. Rasmussen, Eva Erman a další. Výjimečný ráz letošního ročníku byl nadto podpořen uspořádanou výstavou vizuálního umění na téma „Rozhněvaná planeta: globální konflikty a lokální souvislosti“, kterou v Galerii Národní technické knihovny v Praze kurátorsky připravili Milan Mikuláščík, vedoucí Galerie NTK, a Milan Kreuzzieger z Centra globálních studií FLÚ AV ČR.

U příležitosti čtvrtstoletí byly hlavním konferenčním tématem „Globální konflikty a lokální souvislosti“, které jsou v současnosti také předmětem transdisciplinárního výzkumného programu v šesti ústavech Akademie věd ČR v rámci Strategie AV21, jež koordinuje Marek Hrubec. A jak napovídá název výstavy, umělecká díla vstupovala s tímto tématem do dialogu. Dějiny kritické teorie i samotných seminářů předcházejících pražské konferenci jsou poznamenány jak válečnými, tak politicko-ekonomickými i kulturními konflikty. Po zdánlivě klidnější dekádě je ovšem téma globálních konfliktních interakcí a jejich vlivu na makroregionální, národní a lokální společenskou dynamiku opět na stole s jasnou naléhavostí. V rámci této konferenční tematické linie se diskutovalo o otázkách spojených s transnacionální migrací, kritickou kosmopolitní teorií a postnárodní spravedlností, zkoumáním role globální občanské společnosti, sociálních hnutí a OSN, krizí globálního kapitalismu, nástupem populismu nebo s mezinárodními a mezináboženskými konflikty a možnostmi vzájemného dialogu, ale hovořilo se i o dalších tématech.

Například sekce zaměřená na transnacionální migraci otevřela velmi aktuální otázku, jak rozlišovat mezi legitimními a nelegitimními požadavky minorit a skupin migrantů. Angela Taraborrelli ve svém příspěvku rozpracovala koncept kosmopolitní integrace, který nesklouzává do relativismu ani do esencialismu a na kterém je podle jejího názoru nutné založit kosmopolitně orientovanou demokratickou společnost. Její příspěvek tak rovněž otevřel prostor pro kombinaci částečné národnostní suverenity s kosmopolitní otevřeností, která se stává nezbytným požadavkem doby. Ali Emre Benli i můj příspěvek otevřely problém limitovaného a ve svých důsledcích přehlíživého pojetí politického aktérství dominantního proudu západní politické teorie, která opomíjí taková vyjádření kritiky, jež nesplňují kritéria klasického politického protestu v podobě kolektivně organizovaného a explicitně zaměřeného politického aktu. Benli ve svém příspěvku navrhl rozšíření konceptu občanské neposlušnosti tak, aby zahrnoval jako projevy protestu i situace migrantů, kteří se ocitají v extrémně zranitelné pozici a nemohou realizovat tradiční formy politického protestu. Přehlížené formy protestu představil exemplárně na pochodu migrantů z budapeštského nádraží přes

hranice do Rakouska v září 2015. Přehlíženými formami protestu se zabývala ve své plenární přednášce rovněž Banu Bargu. Ta na příkladech hladovek a diskutabilního sešívání rtů dále rozvinula svůj koncept *těla jako zbraně* (*weaponization of the body*) a vymezila argumentační pole pro uchopení projevů, jež překračují hranice klasicky chápaného politického aktérství a které nelze v rámci logocentrismu, jež upřednostňuje rozum a řeč, vyslyšet.

Další téma, které na konferenci silně rezonovalo, bylo téma populismu a pravicového extremismu zejména v kontextu Evropské unie a USA. Malte Frøslee Ibsen současný vývoj využil k aktualizaci Habermasovy teorie legitimizační krize ve vztahu ke globalizovanému kapitalismu. Zdrojem krize legitimacy se zde stává strukturální nemožnost národních států kontrolovat globalizovaný kapitalismus a globální trh. Vedle habermasovské linie kritické teorie byla na konferenci rovněž významně přítomná kritická teorie uznání Axela Honnetha. Honnethovy rozборы boje o sociální uznání byly analyzovány jak v rovině osobního života, tak i v rovinách státu a občanské společnosti. Několik konferenčních sekcí se zaměřilo na nuancovanější rozpracování konceptu zneuznání i kritiku redukováného přístupu k uznání jako k pouhému sociálněpsychologickému vztahu. Další analýzy sociální svobody ukázaly limity odlišného, v současné době převládajícího konceptu svobody, který svobodu chápe jako projev velmi sociálně izolovaného jedince. Takové izolované pojetí jedince však vede k odcizení, ke ztrátě rozvinutého vztahu k ostatním lidem, k absenci dostatečné ohleduplnosti a solidarity.

Kurátoři výstavy „Rozhněvaná planeta“, která téma konference prezentovala prostřednictvím vizuálního umění, v Praze představili vůbec poprvé práci ateliéru jednoho z nejvýznamnějších současných evropských umělců, nizozemského sochaře Joepa van Lieshouta, který byl na výstavě zastoupen dystopickou sochou „Kůň, matka a dítě“ ze souboru „Město otroků“ (Slave City). „Plastika připomínající na první pohled patetické protiválečné pomníky se při bližším zkoumání změnila v morbidní scénu konzumace vnitřností koňské mršiny,“ uvádějí kurátoři v tiskové zprávě o tomto sochařském díle, jež bývá srovnáváno s proslulou Picassovou Guernicou. Další významnou osobností, jejíž dílo bylo na výstavě zastoupeno, je Martha Rosler z USA, která patří mezi zakladatelky feministického umění. Vystavovala zde tři fotomontáže ze série „Válka až do domu“ (Bringing the war home), v níž současně navazuje na svoje dřívější umělecké kritiky války ve Vietnamu. V sérii „Válka až do domu“ tematizuje souvislosti západní konzumní společnosti a válečných konfliktů na Blízkém východě, před kterými nelze zavřít dveře domova, neboť jejich důsledky vstupují prostřednictvím nových médií, populismu a migrace do našich pohodlných konzumních domovů. Radovan Čerevka ze Slovenska zde prezentoval model dystopické kombinace afrického totemismu a válečných letounů a někteří další umělci rozpracovali svá témata také s náznaky možných řešení současných globálních a lokálních konfliktů. Pomyslnou třesničkou

na dortu je video „Svoboda a nezávislost“ (Freedom and Independence) od německého umělce Bjørna Melhuse, který v něm parodizuje ultrapravicové doktríny Ayn Rand. Za zmínku rovněž stojí, že příští rok bude rozšířená verze výstavy představena v brněnském Domě umění.

Letošní konference zdůraznila mnohaletou tradici, na kterou kritická sociální věda i pražská konference navazují, ale také výzvy, které před kritickou teorií stojí. Svou lokací toto setkávání vstupuje rovněž do dialogu se sociálněvědním a humanitněvědním výzkumem v českém kontextu. Jak zaznělo z úst Alessandra Ferrary z Říma, který se ze všech organizátorů věnuje přípravě pražské konference nejdéle, poděkování patří Josefu Zumrovi, který byl na začátku 90. let ředitelem Filosofického ústavu AV ČR a umožnil přesunutí konference do Prahy, a Josefu Velkovi, který pro tento přesun a první ročníky pražské konference vytvořil na Akademii věd ČR nezbytné podmínky. Marek Hrubec navázal na práci těchto svých předchůdců a od počátku milénia spoluorganizuje konferenci se zahraničními kolegyněmi a kolegy. Pražská konference vstupuje do další etapy, v níž před kritickoteoretickým výzkumem stojí nové výzvy globálních konfliktních vztahů s jejich problematickými dopady v lokálních kontextech, včetně České republiky, jež jsou svou naléhavostí neméně zásadní než ty, které ve 30. letech stály před první generací kritické teorie.

Udržitelný rozvoj a genderové nerovnosti.

Zpráva z konference Ženy jako aktérky udržitelného rozvoje

Romana Marková Volejníčková, Marie Pospíšilová

Dne 24. února 2017 proběhla v Impact Hub Praha konference *Ženy jako aktérky udržitelného rozvoje*, kterou pořádala Ekumenická akademie.¹ Na konferenci bylo přítomno široké spektrum aktérů a akterek, které se zajímají, ať už pracovně nebo osobně, o téma udržitelného rozvoje. Byli zde zástupci a zástupkyně akademické sféry, místních samospráv, neziskových organizací a dalších. Tato konference jednoznačně ukázala, že je genderovým nerovnostem v některých oblastech udržitelného rozvoje, klimatických změn či v ekologických otázkách věnována malá pozornost, přestože, jak ukázali prezentující, se situace mění k lepšímu. Každý příspěvek představil důležité argumenty problematiky genderových nerovností v určité oblasti udržitelného rozvoje.

¹ Informace o konferenci včetně publikovaných příspěvků jsou dostupné na: <http://www.pestujplanetu.cz/aktuality/73-ohlednuti-za-konferenci-zeny-jako-akterky-udrzitelneho-rozvoje>.